

F. Lassú Zsuzsa

Az ELTE TÓK Kisgyermeknevelési Kutatóközpont és Módszertani Laboratórium

Célkitűzések

Nemzetközi tendencia, hogy az oktatáspolitikai növekvő figyelemmel fordul a kora gyermekkori nevelés és ellátás kérdésköre felé. A fokozott érdeklődés háttérében távlati célkitűzésként mindenütt a gazdasági versenyképesség fokozásának a szándéka, a foglalkoztatási mutatók javítása és az egyenlőtlen egyéni életkezdési esélyek kiegyensúlyozása áll. Annak eredményeképpen, hogy felismerték a kora gyermekkori nevelés stratégiai szerepét, az oktatásügyi szakértők számos tennivalót fogalmaznak meg a kora gyermekkori nevelés (és az azt biztosító közszolgáltatások) fejlesztése terén. Az Európai Unió és az OECD-országok kormányainak fontos célja a korai fejlesztés és az iskolai kezdő szakasz megerősítése. Ez a törekvés azon a felismerésen alapul, hogy mind a gyermek individuális fejlődésében, mind a társadalmi esélyek egyenlőtlenségeinek a kialakulásában, továbbá a tanuláshoz való viszony alakulásában is rendkívül jelentős, bizonyos tekintetben döntő periódus a 0–6, illetve a 6–10 éves életkor. Számos nagy nyilvánosságot kapott tényfeltáró jellegű összegzés jutott arra a megállapításra, hogy a kisgyermekkori történések meghatározóak és a korábban véltnél sokkal fontosabbak a személyiség fejlődésében. A Kisgyermeknevelési Kutatóközpont és Módszertani Laboratórium ezért azt a hazai viszonylatban egyedülálló célt tűzte ki maga elé, hogy kezdeményezője és koordinátora legyen a 0–12 éves korosztály fejlődésével és nevelésével foglalkozó kari és karközi kutatásoknak, módszertani kezdeményezéseknek, a XXI. század tudományos eszköztárát használva.

A kutatóközpontban folyó felmérések, fejlesztések jellegüket és tartalmukat tekintve változatosak, sokrétűek. A kutatások egy része alapkutatás, amelyek az oktatott tudományterületekhez és tudományágakhoz kapcsolódnak. Az alapfeladat, a tevékenységi kör és a feltételrendszer mindazonáltal jobban kedvez az alkalmazott és fejlesztő kutatásoknak, ezért ezek száma az alapkutatások számánál meghatározóbb. A fejlesztések jelentős hányada a pedagógusképzésre, a kisgyermeknevelő-, óvó- és tanítóképzés tartalmi és szerkezeti megújítására irányul, még másik csoportjuk közvetlenül segíti a gyermeknevelési intézmények innovációit.

A kutatóközpont műhelyei

A *3–12 éves korú gyermekek mozgásos viselkedését vizsgáló műhely* célja a 3–12 éves gyermekek habituális fizikai aktivitási szokásrendszerének és mozgásfejlődésének a tanulmányozása. A kutatások során vizsgálja az érintett korosztály pedagógiai hatásokra történő pszichikus és motoros viselkedésváltozásait. A műhely vezetője Csányi Tamás.

A *Digitális pedagógia műhely* az IKT pedagógiai alkalmazásának különböző területein folytat kutatásokat. Célja a pedagógia hagyományos rendszerének új elemekkel történő kiegészítése, illetve megváltoztatása a 6–12 éves életkorú tanulók hatékonyabb fejlesztésének az érdekében. A műhely vezetője Lénárd András.

Az *Egészségfejlesztés műhely* azzal a céllal alakult, hogy a bölcsődei, óvodai, iskolai egészségfejlesztés hatékonyságát növelje. A több területen folyó kutatások fő célja azoknak a tényezőknek a feltárása, amelyek a gyermek egészségtudatos magatartásának alakításában, a fenntartható életvitel alakulásában döntő szerepet játszanak. További cél a hallgatói egészségmagatartás vizsgálata és az egészségtudatosság fejlesztése a pedagógusjelöltek körében. A műhely vezetője Vitályos Gábor Áron.

A *Fenntarthatóságra nevelés a kisgyermekkorban* műhely célja a gyermekek környezettudatos magatartására ható és azt befolyásoló, alakító tényezők kutatása. A vizsgált tényezők között szerepel az iskola, a társadalom (család és tágabb környezet), a kultúra gyermekre gyakorolt hatása, magatartását, hozzáállását formáló szerepe. A műhely további célja a hallgatók módszertani kultúrájának bővítése a gyermekek környezettudatos magatartásának, felelősségtudatának az alakításához szükséges korszerű, élményalapú és differenciált módszerek kidolgozásával. A műhely vezetője Hill Katalin.

A *Gyermek- és serdülőkorai mentális jóllét* kutatóműhely a fiatalok lelki egészségének összetevőit kutatja a baráti kapcsolatok, a szülői nevelés, a mentális egészség, a szexualitás és a társadalmi nemi szerepek témakörén átívelően. A kutatóműhely változatos módszertani eszköztárral próbálja feltárni a kora gyermekkor tapasztalatok és a későbbi lelki egészség összefüggéseit, elsősorban a pozitív pszichológia megközelítését alkalmazva. A műhely vezetője F. Lassú Zsuzsa.

A *gyermekkorai intézményes nevelés pedagógiája* műhely azzal a céllal jött létre, hogy összekapcsolja és keretet adjon azoknak a kutatási témáknak, amelyek a 0–12 éves korosztály intézményes neveléséhez, illetőleg a bölcsődei, óvodai, iskolai nevelés feladatainak az ellátására felkészülő hallgatók szakmai és pályaszocializációjához kötődnek. A műhely egyrészt a pedagóguspálya, pedagógusszerep vizsgálatával foglalkozik, másrészt fontos kutatási területe a családi és az intézményes nevelés kapcsolata. A műhely vezetője Serfőző Mónika.

A *Hazai korai két tannyelvű programok vizsgálata* kutatóműhely célja a társadalmi-politikai körülmények, nemzetiségi-politikai elvárások, a német nemzetiségi célnyelven történő tanítás tantárgy-pedagógiája, a tanulók/gyermekek idegen nyelvi tudásszintjének a mérése, az új tanulási/tanítási módszerek a korai idegennyelv-tanításban, a kisgyermekkorai nyelvoktatásban az autonóm tanulásra

nevelés, az angol–német kontrasztív nyelvészet és a két tannyelvű programokban tanító tanárok attitűdjének a vizsgálata. A műhely vezetője Márkus Éva.

A Kisgyermeknevelés és nevelőképzés társadalmi, történeti, kulturális dimenzióit kutató műhely tehetséges hallgatók aktív részvételével, korspecifikus szempontrendszer alapján kutatja a kora gyermekkori nevelés intézményeinek komplex történetét. A műhely a történeti és a neveléstudományi jellegzetességek alapján következtetéseket fogalmaz meg a változások dinamikájára és fő trendjeire vonatkozóan. A műhely vezetője Donáth Péter.

A Kortárs gyermekirodalom kutatóműhely azzal a céllal jött létre, hogy összefogja azokat az intézményen belüli és kívüli törekvéseket, amelyek a kortárs gyermekirodalom közvetítését célozzák egyrészt a gyermek felhasználókhoz, másrészt az ezen felhasználók olvasás- és befogadókultúráját meghatározó közeg(ek)hez; beleértve ebbe a tevékenységbe a téma iránt érdeklődő és tehetséges hallgatók kutatói munkára ösztönzését, kutatásuk segítségét. A műhely vezetője Merényi Hajnalka.

A Matematikai didaktikai műhely a 0–12 éves korú gyermekek nevelésével, oktatásával, illetve e korosztályok pedagógusainak a képzésével összefüggő matematikai didaktikai kutatásokat folytat. Ezek a kutatások részben a pszichológia, a pedagógia, az agykutatás alapkutatási eredményeinek adaptációtípusú vizsgálatai, részben a matematikai didaktika területén folyó alapkutatás-jellegű kezdeményezések. A műhely vezetője Szabóné Szitányi Judit.

A Nevelés tárgy- és környezetkultúrával műhely témakörei: szocializáció a tárgy- és környezetkultúrával, éntudat és kollektív identitás a tárgykultúrában és a gyermeki tárgyaló tevékenységben, a tárgykészítő műfajok, technikák gyakorlata a tárgyi környezeti kultúra elsajátításában, környezeti esztétikai értékek létrehozása a kisgyermekkorban. A műhely vezetője Kardos Mária.

A Reszocializáció és kultúrák párbeszéde az új vallásos mozgalmakban műhely alapvető célja az új vallásos mozgalmak pedagógiára gyakorolt hatásának a vizsgálata. A kultúrák párbeszéde témán belül az utóbbi időben egyre hangsúlyosabban szerepelnek az új vallásos mozgalmak. Az európai és az észak-amerikai kultúrkörben nagy kutatócsoportok foglalkoznak ezzel a témával, sokféle (antropológiai, szociológiai, pszichológiai, teológiai, valláslélektani, társadalomtörténeti, szociolingvisztikai) megközelítésben. A műhely alapvetően az új vallásos mozgalmak családi életre gyakorolt hatásával, illetve a pedagógiai hatásmechanizmusok komplex feltárásával foglalkozik. A műhely vezetője Mikonya György.

A vizuális nevelés tantárgy-pedagógiája műhely célja, hogy a kor gyarapodó vizuális kihívásaira pedagógiai értékű választ találjon, feltárja, hogy kutatási eredményeit milyen módszerekkel lehet a közoktatásba beépíteni. Témakörei: a vizuális nevelés rendszerének az értelmezése az alkotó tevékenységformák és a közlésformák domináns fejlesztendő képességeinek a tükrében; műfajok, eljárások, technikák saját gyakorlatban való megtapasztalásai, valamint ezek alkalmazása a kisgyermek és kisiskolás ábrázoló és kifejező képalakításaiban; a gyermeki önkifejezés mozgatói, elaborációs technikái, a tudatos fejlesztés pedagógiai lehetőségei; a gyermeki képalkotást,

vizuális kifejezést segítő módszerek, motivációk, inspirációk, stílusgyakorlatok; a műélmény személyiségfejlesztő hatásai, elvei és módszerei. A műhely vezetője Pataky Gabriella.

A WEB 2.0 jelenségeinek hatása a 3–12 éves gyermekek nevelésében és oktatásában kutatóműhely az újabb webes alkalmazások, különösen a közösségi internet (social web) szerepét vizsgálja a gyermekek világképének alakításában, ismeretszerzési szokásainak változásában. Külön figyelmet kap az iskolai, oktatási-nevelési alkalmazás lehetősége. Tekintettel arra, hogy a közösségi internet megjelenésével a hagyományos információszerzési és -feldolgozási mechanizmusok lényeges aspektusokban alakultak át, fontos megvizsgálni, milyen új feladatok elé állítja a pedagógusokat a XXI. század ezen meghatározó médiuma. A műhely vezetője Lehmann Miklós.

A zenei nevelés pedagógiai, pszichológiai összefüggéseit kutató műhely célja a zenei nevelés gyakorlatának, aktuális kérdéseinek pedagógiai-pszichológiai kontextusban való elhelyezése, megközelítése. A műhely kitüntetett figyelmet szentel a modernizációs törekvések a zenei nevelésben, a zenei tehetség és képességek pszichológiája, a zene hatása a gyermek személyiségére és a zenei nevelés fejlesztőpedagógiai lehetőségei témáknak. A műhely vezetője Döbrössy János.

Kitekintés

A kutatóközpont honlapja jelenleg újratervezés alatt áll, hamarosan megújult külsővel és tartalommal várja az oldalra látogatókat. A kutatóközpont eredményeinek és más hazai, koragyermekkel és koragyermekkorhoz kötődő pedagógusképzéssel foglalkozó kutatások eredményeinek széles körű terjesztése, valamint a téma fontosságának elismertetése céljából az ELTE Tanító- és Óvóképző Kara 2012-ben elindította a *Gyermeknevelés Online Tudományos Folyóiratot* (1). A folyóirat olyan, a tudományos kritériumoknak megfelelő írásokat közöl, amelyek releváns választ keresnek a 0–12 éves korú gyermekek családi és intézményes nevelésével és oktatásával összefüggő kérdésekre.

Kutatóközpontunk emellett számos, a műhelyek munkájához kapcsolódó és azokon átívelő rendezvény szervezője. „Légy képből!” című rendezvénysorozatunk aktuális és érdekes pedagógiai témákkal kapcsolatos beszélgetések helyszíne, játékpedagógiai műhelysorozatunk pedig a kar szellemiségét leginkább jelképező játéktevékenységek gyakorlati és elméleti körüljárását teszi lehetővé. A központhoz tartozik három speciális módszertani terem, amelyek a korai idegen nyelvi oktatás, a játékpedagógia és a részképességek mozgásos fejlesztésének céljait szolgálja.

Irodalom

(1) *Gyermeknevelés Online Tudományos Folyóirat*. <http://gyermeknevelés.tok.elte.hu/index.html> (2016. május 26.)

F. Lassú, Zsuzsa: Pre-school Education Research Center and Methodology Laboratory

Az írás szerzőjéről

F. Lassú Zsuzsa

egyetemi docens, tanszékvezető
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Tanító- és Óvóképző Kar, Budapest

flassu[kukac]gmail.com